

MODERNÍ KOŽEŠNICTVÍ

Ant. Schindler, M. Ostrava, Tr. 28. října 5

Kožichy dámské a pánské dle míry. Ceny mírné. Modernisování.

K premiéře „Bílého pána“

Richard Strauss v úvodu ke své opeře „Intermezzo“ zle hubuje na německou současnou tvorbu operní, na její jednotvárnou složitost a přetíženost. S nadšením velebí starou buffu, její bohatou škálu od prosy přes recitativo secco, accompagnato, arioso, arii, duetto až do finálního velkého ensemblu. Závidí Románům jejich zřetelnost i divadelnost a vzdychá: „Nám Němcům dali boží už do kolébky přítěž k ontrapunktu. Marná snaha. Dělejme co dělejme, pokazíme a zamotáme i tu nejlhčí látku.“ (Cituji přibližně). A Strauss podává hned důkaz svého tvrzení: Intermezzo samo.

Před lety, po mém posledním brněnském písňovém koncertě, zaútočil na mně tehdejší dramaturg O. Zútek: Máš dar vyslovit se jednoduše. Jsi předurčen pro lehkou komickou operu. Piš! Jiní sváděli mne k operetě. Potom prý — jako milionář — mohu si tvořit co srdce ráčí. Ale k operetě v běžném smyslu nemám dosti sentimentality ani otrlosti. Je mi stejně cizí, jako velká, pathetická opera. Zbývá tedy opravdu jen opereta ve smyslu původního diminutiva: malá opera, operka.

Lidovost a prostota není synonymum pro všednost a pohodlí. Taneční forma je stále hybným hudebním prvkem. Reální hlasy patří ke zpěvnému průvodu. Ale přičí se mi ty hlasy přebytečné, mrtvé noty, adresované čtenáři partitury, aby se divil. Harmonický a polyfonní sloh, kde pro samý výraz mlčí živelné prvky: rytmus a zpěv. (U Bacha a v té jeho vysoké oblasti nebolí mne žádná nota a neslyším tam hlasů zbytečných.)

Modernost. Mnohý rozumí jí tak: sled nových harmonických poměrů. Myslím, že rozhoduje duch celé skladby. Či ne? Známe komickou operu, která melodicky vychází ze „Dvou vdov“, ale v zásadě je německá: melodie je stále jen v orchestru, do něhož tečkují sólisté své vysoko položené nezpěvné kontrapunky. Kde je komika? Sólisté trpí a s nimi soucitný posluchač. (Orchestrální part je poutavý. Nač jej kazit zpěvem?)

KVĚTINY WEYRICH

MOR. OSTRAVA,
vis a vis „Kaffee Phönix“

Vkusná, moderní, květinová
úprava ve všech cenách.

Podzimní novinky dámských a pánských oděvů

Pánské oble-
ky dle míry

Nehera

Oděvní služba

M. Ostrava
Třída 28. října 3

Smetana řekl včas, že se nám nehodí v šlecko ze slohu Wagnerova. Neplatí to i dnes — mutatis mutandis?

Nenapadá mi poučovat a hrát si na vynálezce. Zde jsem vynalezl snad jen rytmisované přechody mezi prosou a zpěvem:

A zde se mi hodil tento způsob (český a románský): napřed zpěv a potom orchestr. (Což nevylučuje výminky a věty orchestrální.)

Wildeovo „Strašidlo Canterwillské“ změnil můj dávný přítel Jan Löwenbach Budín ve Strašidlo satalické. Přidal originální obchodní prolog a satirický epilóg (dvakrát „nové panstvo“). Nový rytmus kanceláře byl mi vítán.

Satiry, groteska, karikatura. Prý je jí dost. A sonaty není dost? Záleží na tom, jaká je ta groteska či sonata. Tyto mé sklony ke grotesce a komedii jsou staršího data.*) Ostatně myslím neskromně, že Bílý pán netěží jen z karikatury.

Látka byla mi vítána pro svou antithesu (ouvertura nese přímo název Starý duch a Nový svět), ke studii takové hudební komedie, kde drobné, rozmanité a pestré složky ladí se v jeden akkord nepotutelného úsměvu.

* * *

K tomuto článku, psanému k brněnské premiéře — tuším v listopadu 1929 — je třeba dodat:

Po brněnském provedení jsme shledali, že je možno věc vytríbiti a zhustiti. (Tehdy bylo obrazů jedenáct.)

Pavel Eisner pořídil volný německý překlad a Max Brod ujal se nové úpravy textu.

Brod vychází z hudby a spolupráce s ním je snadná: zamiluje se

*) E. F. Burian ve své knize „Jazz“ (1927): Stranou stojí osobitý a vtipný Jaroslav Křička. Byl jedním z prvních a u nás snad vůbec první, kteří pracovali s hudební groteskou. K Jazzu má velice blízko svojí snahou o strohý výraz, synkopovanou melodickou linku a bohatý bicí part.“

Úřední aut. civil. inženýr stavební a stavitel

ING. BOHUSLAV KRÝSA

projektuje a provádí veškeré práce inženýrské a stavitelské

Telefon číslo 22.12

Mor. Ostrava

Kožichy, kožíšiny a elegantní dámskou konfekci

koupíte nejlevněji v
Lipském domě kožíšín

Junger

M. Ostrava
Nádražní tř. 9

do hudby — (hraje si věc bez konců). Ukáže-li se, že některá místa si nezamiloval, mohou klidně odpadnout. Tak bylo i v mém případě. Upravil věc tak, že podtrhl živel lyrický a lidový, rozuzlení vyjasnil a rozdělil operu na pouhých šest obrazů.

Měl jsem z jeho úpravy radost a vedle spolupracovníka našel jsem také dobrého přítele.

Max Brod líčí ve svém rozmarném článku „Skladatel provozuje svou operu“ humorně a pravdivě, jak jsme s novou operou jeli do Vídně a jak jsme ji tam všichni i provozovali.

Z divadel, která byla na novinku upozorněna, přihlásilo se nejprve pražské německé divadlo a opera vřatislavská. Universální edice dala přednost Vřatislavě, aby dílo osvědčilo svou životnost před forem zcela cizým a nestranným.

Nezapomenu na slavnou premiéru 14. listopadu 1931. „Byl jsem spiclavou.“ (Známý výrok Leoše Janáčka po vídeňské premiéře „Pastorkyně“ — rozuměj: „spit slávou“. — pozn. redakce).

Pak přišlo provedení na německém divadle pražském, pod Jiřím Széllem (29. dubna 1932) a v opeře lipské (14. května 1932) se slavným orchestrem Gewandhausu. U pultu generální hudební ředitel Gustav Boecher, režii měl operní ředitel Brüggman.

Jaroslav Kříčka.

**ZNÁTE JIŽ NAŠE NOVÉ MODELY ?
NE??**

Neopomeňte tedy prohlédnouti si naše nově a bohatě zařízené sklady

MODERNÍM NÁBYTKEM

J. MÜLLER - M. OSTRAVA, MASARYKOVO NÁM. 20

**BRNO,
Masarykova třída 6**

Uzenářství a jídelna K. Schindlera

Výborná uzenina - denně čerstvá
Teplá uzenina po celý den

Třída 28. října

V Ý Č E P P I V A

prom. 21. 10. 1932

Bílý pán

Komická opera o 6 obrazech (2 dílech). — Text dle motivu Oskara Wildeho napsal Jan Löwenbach-Budín, zpracoval Max Brod. Hudbu složil Jaroslav Křička. — Dirigent: Jaroslav Vogel. — Režie: Fr. Paul. —
Scéna: J. Sládek. — Tance: Saša Machov.

Mr. Hollywood, americký vyslanec	— — — — —	Ladislav Havlík
Mrs. Hollywood, jeho choť	— — — — —	Zdenka Špačková
Elinor, jejich dcera	— — — — —	Ela Holešová
Cedrik, jejich syn	— — — — —	Marie Vojtková
Jiří, hrabě ze Satalic	— — — — —	Štěpánka Štěpánová
Proutek, poslanec, exministr	— — — — —	Jaroslav Rohan
Taštička, majitel realitní kanc. Taštička & Co.	— — — — —	Karel Kügler
Kastelánka	— — — — —	Václav Bednář
Andulka, venkovské děvče ze Satalic, sloužící ja-	— — — — —	Marie Zalabáková
ko komorná	— — — — —	Růžena Jančová
Bob, cowboy z Ameriky	— — — — —	Karel Máj
Starosta Satalic	— — — — —	Antonín Brož
Poslanec (sedlák)	— — — — —	Antonín Kopečný
Provinční žurnalista	— — — — —	Jan Pacl
Duch hraběte Kazimíra ze Satalic	— — — — —	Boris Archipov
Hlas za scénou	— — — — —	Eduard Hojdem j. h.

Groomové, písařky na stroji, prokuristi firmy Taštička & Co., obyvatelé Satalic, služebnictvo na zámku Satalice, venkovská mládež, vesnická kapela. — První obraz se odehrává v Praze, ostatní na zámku Satalice.

Přítomnost. — Jediná pauza po druhém obraze.

K á v u — Č a j — K a k a o

nejlepší jakosti koupíte u firmy:

H U B E R T L A M P L O T A

MOR. OSTRAVA,
naproti divadlu

OPAVA,
Hrnčířská 2

Max Brod:

Skladatel provádí svou operu

K premiéře opery „Bílý pán“ od Jarosl. Kříčky.

Opera zní správně teprve tehdy, je-li předvedena velkým aparátem — orchestrem, solisty, sborem. Teprve tehdy může být posuzována. Dříve však musí být odhadnuta ku přijetí nakladatelstvím. Musí být posouzena dříve než se rozezvučí — a rozezvučet se může teprve, když byla posouzena a přijata. Pekelné dilemma, pro něž bych nenašel porovnání v žádném jiném odvětví produkce. Je to asi tak, jako by auto mělo vyjetí na svou zkušební jízdu dříve než je sestaveno z jednotlivých součástek.

Pomáháme si jakýmsi primitivním provedením, kladoucím na imaginaci všech zúčastněných obrovské požadavky. Skladatelé bývají obyčejně mizerní klavíristé. Mimo to mají špatnou vlastnost, hrají z partitury, — protože klavírní výtah má teprve později pořídit jiný, nějaký kuli — a puká jim žalostí srdce, mají-li vynechat jediný z vypsáných hlasů. A tak tedy některé hlasy hrají, ostatní nahrazují roztodivným, jen kapelníkům a skladatelům vlastním mručením a jódlováním, které sice postačuje jejich vlastní illusi jako náhražka všech možných orchestrálních nástrojů, zní jejich vlastnímu uchu brzo jako ostře vytloukané zvuky bicích nástrojů, brzo jako sladký flétny tón, nebo drtivé akordy pozounů — ale objektivnímu posluchači jsou, bohužel, jen nepříjemným rušením nálady. Stupňuje-li k tomu komponista ještě své rozvášnění, není divu, že brzo vypadá jako by sešlél. A to jde zatím jen o orchestrální část díla! Teď však se má ještě ozvat kouzlo tenoru, dvojzpěv, finale se sbory a tanci. A to všechno má přednésti jediný člověk (trpící náhodou ještě anginou) způsobem tak podmaňujícím, aby skeptický nakladatel ho nepustil ze dveří dříve než s ním podepíše smlouvu.

Dva přátelé, libretisté, se rozhodnou, že v tak trapné situaci nenechají skladatele na holičkách. Sdíleli s ním už dříve všechny strasti a slasti každé melodické fráze a neprchnou mu proto právě teď, v nejrozhodnější chvíli. Trojice jede tedy do Vídně. Oba libretisté jsou mimo to operou zcela poblázněni. Nepřetržitě pobručují si krásné melodie a na nic jiného už nemyslí. Honem něco z Verdiho, něco z Wagnera, aby se z hlavy vyplašily ty věčné písničky, jimiž se člověk po celé týdny obíral! Staly se už opravdu fixními ideami. Komponista jest svou hudbou ještě relativně nejméně chycen. Vykládá o dvaceti družích hudebníků. Z prvního jest: Bach a Beethoven. Z druhého ten či onen, a tak vypočítá až do pěti. Do páté kategorie zařazuje už sebe. Tak skromným jest. „A kdo, mimo tebe, patří do této páté kategorie?“ Přemýšlí, ale nic ho nenapadá; přesně vzato, v této páté skupině jest — sám. S chytráckým úsměvem luští pak tuto záhadu: „Počítám se vlastně, ovšem zcela tajně, do předešlé, čtvrté skupiny, ale protože to nemohu říci, vsunul jsem onu pátou hodnostní třídu — jen tak — abyste mne hned mohli sami zařadit z páté do čtvrté.“

Skladatel má po cestě dráhou spoustu práce. Opera má čtyři nebo pět meziher. Což kdybychom třetí přeložili na místo druhé, nebo první na páté? Nevyčerpatelné zdroje diskuse. Než se člověk naděje, je ve Vídni.

Dějiště příštího rána: Zasedání velkého hudebního soudu. Váhavě předstupujeme všichni tři před porotce všemocného nakladatelství. — Hrozná zklamání, neboť jsme samozřejmě očekávali, že ve středu sálu bude rozložitá koncertní křídla, jehož plnotučný zvuk mohl by kouzelně reprodukovat orchestrální mohutnost díla. Místo toho nevidíme nic než dlouhý, zeleně potažený konferenční stůl. To není koncertní síň, to obchodní kancelář, stůl valné hromady. Ale ne, tam v koutku, v šeru černá se malé, hubenoučké černé pianino. Skladatel zvedá váhavě příklop, uhodí tón, místo něho však vyloudí klávesou jen nesmělé zaskuhrání. „Na tom mám předehrávat svou operu?“ táže se zaražen. „Na tomto pianině“, opáčí důstojný šéf, „bylo přehráno už mnoho dobré hudby“. Vzpomene-li člověk na díla Mahlerova, Richarda Strausse, Janáčka, Milhauda, která nakladatelství vydalo, musí mlčky přisvědčiti, ač nechápe, jak toto bědné nástrojisko mohlo kdy aspoň polovičatě reprodukovat nějakou velkou hudbu. „Víte pánové“, prozrazuje sdílnější prokurista, „to je totiž naše tajemství, — ten flašinet jest naším anti-zálohovým klavírem. Když skladatel hraje na něm svůj opus, jest tím sám tak deprimován, že si v duchu řekne: Všemohoucí bože — to jsem napsal pěkné svinstvo — jak by mohl býti nakladatel tak blbý, aby něco takového přijal! A že by mohl požadovat zálohu, to mu pak ani ve snu nenapadne.“

Smějeme se. Podivná věc, od této chvíle smíchu jest naše bitva vyhrána. Opera, beztak už veselá, zněla po této vtipné introdukci dvojnásobně vesele, dvojnásob satiricky, dvojnásob rozpustile. A ani dychavičný, souchotinářský zvuk hubeného klavírku, ani tenorové arie obou autorů textu, závodících o čest prvního veřejného provedení, ani prales paragrafů, které brzo potom vyrostly nad zelení konferenčního stolu, nepokazily šťastný závěr velké události. Tyto paragrafy vyrůstají ostatně jen pro nakladatele a autory textu. Komponista však — dojemný obraz umělecké oddanosti — zabýval se už zase výhradně jen svými notovými řádečkami. Když byly pro věčné časy stanoveny podíly, které přece dle práva a spravedlnosti jsou hlavně jeho podíly, sedí sice u téhož zeleného stolu, ale vůbec neposlouchá, hrabe se v rozložených listech rukopisu a nic ho nezajímá více, než tyto harmonie, jejichž věčný pohyb a mnohotvárnost stále ještě nejsou v celé své záhadnosti zcela dokončeny. (Se svolením autora přel. K. K.)

Bílý pán

Skladatel, básník a ironie osudu pečovali o to, že střízlivý americký vyslanec Mr. Hollywood se svou chotí, synem Cedrikem, dcerou Elinor a jejich excentrickou tělesnou stráží, cowboyem Bobem, zapadli do velmi romantického ovzduší. Americký vyslanec Mr. Hollywood měl ve své domovině v honbě za dolary hodně štěstí a proto, když se octne v Praze (do které přišel snad jen proto, že slyšel, že je to místo opředené romantickými pověstmi) jest jeho první starostí, aby měl svému stavu přiměřený weekend-hous, — dříve se tomu říkalo staromódně letohrádek. Netřeba mu dlouho hledati, realitní kancelář Taštička a spol., která má znamenité politické styky a proto i hojnost obchodního materiálu

a možnosti prodat i to co se prodávati nemá, opatří mu brzo vše po čem touží nejen on, pan vyslanec, ale i jeho rodina a hlavně dceruška Elinor. Rodina Hollywoodů slavnostně vtáhne do prastarého zámku na zbytkovém statku v Satalicích. Při koupi byly nemálo rozhodujícími dva faktické momenty, nesmírně zvyšující zajímavost a hodnotu zámku: a) dosavadní majitel zámku, hrabě Jiří ze Satalic, hází po miss Elinor zuřivě svým aristokratickým očkem, b) v kupní ceně za panství Satalické nejsou sice procenta provise Taštičky a spol., ale jest v ní zahrnuto, jako přídavek, skutečné, nefalšované, dokonce už třistaleté hradní strašidlo.

Mr. Hollywood jak to uslyšel rozhodl se ihned pro nesmírně dobročinný a záslužný čin. Jest odhodlán věnovati tohoto svědka originální evropské rytířské romantiky museu své americké otčiny. Nyní mu jde jen o to, a by se strašidla zmocnil.

To však není žádná maličkost. Nejen, že tu jsou zákony a paragrafy úřadů dělajících těžkosti při vydání povolení k vývozu cizích valut a domácích strašidel, ale i strašidlo samo nechce ani slyšet o cestě přes velkou vodu.

Hrabě Jiří ze Satalic vypráví své milované Elinor o záhadném starém nápisu v arkýři zámku, líčícím osud ducha nenalézajícího klidu v hrobě, jehož smysl jest asi ten, že strašící předek může býti vykoupen jedině polibkem dívky neznající strachu. Miss Elinor prohlašuje ihned, že nezná důvodu proč by strašidlo nemohla políbiti — neboť ani strašidlo, ani polibek nejsou pro ní věci příliš valného významu. Hrabě Jiří, který jest zastaralejších, evropských názorů, rozhodne se tajně, že polibek slečny Elinor, který má dostat' strašidlo, vyinkasuje sám. Převlečen za cosi strašidlu podobného, dostaví se v noční hodině, aby si vybral výkupné za spásu duše hříšného předka, jest však přistižen při svém úskoku a demaskován ocitá se ve velmi trapné situaci. Zatím však skutečné strašidlo dostane se do rukou manželské dvojice Hollywoodů, kteří je právě tak zdvořile jako důtklivě vyzývají, aby ihned a pro vždy zanechalo rušení nočního klidu a neobtěžovalo spící zámecké obyvatele. Drzý tento požadavek přivedl milé strašidlo z třistaletého klidu a v pochopitelné rozhořčení. Špatné časy pro strašidla, ale všecko zlé má i svou vlídnou stránku. Dříve než zámek, mocí úřední, převezme další majitel, pan ministr Proutek, a nastěhuje se do Satalic, dostane se duchovi vytouženého klidu, vykoupení a pokoje v hrobě, neboť hrabě Jiří a miss Elinor líbají se bez bázně v jeho strašidelné přítomnosti. A tento nedostatek úcty k duchům jest právě oním požadavkem, kterým při správném výkladu arkýřového nápisu, může býti strašidlo na zámku satalickém vykoupeno. Strašidlo putuje do hrobky, mladí se zasnubují, spravedlnost dostává se k vládě a ministr dostává zbytkový statek, aby měl kde chytat ryby.

CORSET - SALON

Herman Piesen

Výber
jemného

damského
prádla

TEL. 31.26

MOR. OSTRAVA, TŘ. 28. ŘÍJNA

TEL. 31.26